

[Justitsministeren]

Dermed burde denne sag være fuldt ud i orden. Hvad andre har lyst til at drøfte i anden forbindelse, må blive deres sag, men af det, der har været rejst fra Fælles Kurs, og som har været genstand for denne interessante førstebehandling, mener jeg at kunne fastslå, at sagen er helt igennem i orden.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 32:

Forslag til folketingsbeslutning om forbud mod produktion af phenmedipham på Kemisk Værk Køge A/S.

Af Dorte Bennedsen (S) m.fl.
(Fremsat 3/11 87).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Miljøministeren (Chr. Christensen):

Det beslutningsforslag, vi nu skal drøfte, pålægger regeringen at forbyde produktion af bekæmpelsesmidlet phenmedipham på Kemisk Værk Køge. Først vil jeg gerne præcisere, at den tilladelse, Miljøankenævnet har meddelt virksomheden den 21. oktober i år, omfatter en 2-årig forsøgsproduktion. Hvis produktionen fortsat ønskes herudover, skal virksomheden på ny søge miljøgodkendelse.

Dernæst må jeg fastslå, at spørgsmålet om den omtalte forsøgsproduktion er endeligt afgjort efter miljøloven med Miljøankenævnets tilladelse. Efter miljøloven er Miljøankenævnet sidste instans i disse sager, og nævnets afgø-

relse kan ikke påklages til miljøministeren. Et forbud mod produktionen kan således alene nedlægges gennem vedtagelse af en lov herom.

Regeringen finder ikke, at der er grundlag for at forbyde produktionen med en sådan lov. Dette standpunkt indtager regeringen ud fra den faste overbevisning, at der igennem den miljøgodkendelse, som nu foreligger, er taget alle forholdsregler og hensyn, som må tages ved godkendelsen af industrielle aktiviteter her i landet. Der er tale om en produktion, hvor sandsynligheden for forekomst af uheld af alvorlig karakter som påvist af Risø er ganske overordentlig ringe, og hvor produktionsprocessen er gennemanalyseret. På den baggrund finder regeringen det er fuldt forsvarligt at bygge på den foreliggende afgørelse i sagen, således som den er truffet af Miljøankenævnet.

Hvad angår spørgsmålet om en beredskabsplan, har vi netop diskuteret denne sag, og den er kommenteret af justitsministeren. Jeg skal derfor blot henvise til justitsministerens oplysning om, at politimesteren i Køge for tiden er i færd med at revidere planen, så den tager højde for phenmediphamproduktionen, og at Kemisk Værk Køge ikke agter at påbegynde produktionen, før beredskabsplanen forligger.

Efter disse bemærkninger skal jeg afslutningsvis konkludere, at regeringen ikke kan støtte det fremsatte beslutningsforslag.

Ahlmann-Ohlsen (KF):

Hovedproblemet i dette forslag er, at Socialdemokratiet nu vil have Folketinget til at optræde som en slags miljødomstol. Den lovgivende magt skal åbenbart være højeste administrative myndighed, når den øverste domstol på området ikke kommer med en afgørelse, der tydeligvis passer Socialdemokratiet. Det, der er det trykke ved vores demokrati, er jo, at statsmagten er delt mellem den lovgivende magt, Folketinget, den dømmende magt, domstolene, og den udøvende magt, administrationen. Vi ønsker ikke, at nogen enkeltinstans skal have al magten i sine hænder. Dette princip har jeg forstået at Socialdemokratiet hidtil har støttet. Man må tro, at det har gibbet noget i den socialdemokratiske folketingsgruppes juridiske hjerner, da dette forslag blev behandlet i gruppen. Det er helt i orden, at man måske prøver at konkurrere med partier om vælgernes gunst, men den konservative folketingsgruppes råd til So-

[Ahlmann-Ohlsen]

cialdemokratiet skal nu alligevel være, at nu må det ikke gå ud i konkurrence og sælge arvesølv fra 1974. Gør de det, er der ikke længere nogen forskel, og hvorfor i alverden skulle man så vælge Socialdemokratiet frem for et andet parti til venstre?

Dette forslag lægger altså op til, at vi i Folketinget skal til at administrere helt ned i detaljerne. Dette forslag kommer netop i en tid, da der fra alle sider råbes på, at Folketinget koncentrerer sig om at skabe helhed og forbedre og forberede den lov, der skal føre os ind i næste årtusinde.

Det forslag minder mere om 1500-1600-tallet, hvor Christian IV regerede helt ned i de mindste detaljer, når man vil detailstyre, som Socialdemokratiet åbenbart lægger op til. Vi kan jo godt fra den konservative gruppes side huske slagsmål imellem S og SF, da man første gang diskuterede sojakagefabrikken. Der er sket noget siden, men det er jo tankevækkende, hvad fru Dorte Bennedsen skriver i Ingeniøren den 13. november 1987, side 19:

»Socialdemokratiet mener, at vi fortsat skal have en kemisk industri i Danmark, men ikke for enhver pris og ikke efter de forhåndenværende tilfældige søms princip.«

Hvad gemmer der sig bag bemærkningen, »de forhåndenværende tilfældige søms princip«? Jo, der gemmer sig 56.000 arbejdspladser i den kemiske industri, derigennem Danmarks tredjestørste industrigruppe. Der gemmer sig en eksport på 16 mia. kr., og der gemmer sig en omsætning på 22 mia. kr.

Man kan sige, at disse arbejdspladser er ikke så tilfældige, som fru Dorte Bennedsen vil gøre dem til, og de har kun overlevet i den skarpe internationale konkurrence i kraft af dygtighed hos medarbejderne. Disse virksomheder skal nu altså ikke længere føle sig trygge. Disse 56.000 medarbejdere og endnu flere hos deres underleverandører skal nu ikke efter fyraften kunne gå hjem i forvisning om, at der også er arbejde til dem i morgen. Men et af de mere specielle argumenter, som forslagsstillerne fremfører, og som måske behøver et svar, lyder – og jeg citerer:

»Det er ikke rimeligt at gå imod de lokale myndigheders afvisning af produktionen.«

Jeg vil meget gerne spørge fru Dorte Bennedsen, om dette er et nyt socialdemokratisk princip, at man ikke må gå imod lokale myndighe-

der. Vi lægger vægt på at få et svar, for hvordan tror fru Dorte Bennedsen at det nogen sinde bliver muligt at placere en losseplads i hovedstadsområdet med den holdning? Lossepladser bliver aldrig bestsellere. Hvad skal vi overhovedet med et ankesystem, hvis det netop ikke er muligt at omgøre beslutninger? Det vil betyde, at helheden skal bøje sig for lokale interesser. Vil det så også sige, hvis et amt giver en svinende virksomhed tilladelse til at fortsætte svinerierne, at den afgørelse heller ikke må omgøres? Jeg tror, alle demokratiske grundsætninger har været langt væk, da man udtænkte dette beslutningsforslag. Det stemmer så dårligt overens med det Socialdemokrati, som sammen med Det Konservative Folkeparti var med til at gennemføre miljøbeskyttelsesloven i 1974, og som siden 1984 har medvirket til det ene brede miljøforlig efter det andet her i Folketinget.

Leif Hermann (SF):

Hr. Ahlmann-Ohlsen berørte et principielt problem, som jeg også indledningsvis skal tage op. Det er nemlig det forhold, at når lovgivningen har henlagt en afgørelse til et organ uden for Folketinget og uden for ministerens råderum, er der vel i grunden en mening med det. Når man siger, den endelige afgørelse træffes af et ankenævn, og det er sådan set ligegyldigt, om det er et Miljøankenævn eller om det er en social ankestyrelse, eller hvad det er, har lovgiverne altså dermed ment, at afgørelsen også skulle være endelig bortset fra mulighed for indbringelse for domstolene.

Der er imidlertid tale om, at vi selvfølgelig kan komme i situationer, hvor vi må fravige, at disse afgørelser er endelige i den forstand, at de ikke kan omgøres af Folketinget. En af de situationer, vi har været i, var, da et flertal herinde inklusive Det Radikale Venstre besluttede sig til at afvikle klorproduktionen på Islands Brygge. Det var en igangværende produktion. Vi fik at vide, det drejede sig om 300 arbejdspladser, der ville gå tabt. Det var en produktion, der havde været i gang i mange år. Alligevel valgte Folketingets flertal ikke at overhøre den utryghed, som befolkningen på Islands Brygge og i øvrigt langt ud over Islands Brygge havde tilkendegivet ved at have produktionen liggende dér. Alle var enige om, at hvis man skulle have igangsat en klorproduktion i dag, ville man aldrig have placeret den dér, hvor den nu ligger.

[Leif Hermann]

Det var begrundelsen for at lukke klorproduktionen på Sojakagen, og nu står vi så over for et principielt tilsvarende problem.

Phenmediphamproduktionen på KVK er jo stadfæstet, om jeg så må sige, af Miljøankenævnet. Der er to afgørende momenter, der her spiller ind: risikomomentet og giftighedsmomentet. Hvad siger Miljøankenævnets kendelse om risikomomentet? Miljøankenævnets kendelse minimerer naturligvis risikomomentet så meget, som det overhovedet kan.

Vi ved, at risikobetrægtninger er overordentlig usikre, og lad mig blot citere fra Information den 30. marts 1987, hvor lektor Hoffmann-Jørgensen fra Århus Universitet, der er sandsynlighedsteoretiker, kalder risikovurderingerne fra Risø for: »Det er ikke videnskab, det er tro og håb«, siger han. Når hr. Helge Adam Møller kommer herop og fortæller om, hvordan risikobetrægtninger kan omsættes til det rene sludder, så er det måske på tide at minde om Tjernobyl, Bhopal, Sandoz, Seveso.

Om giftigheden af det stof, der er tale om, er Miljøankenævnet ikke i tvivl. Miljøankenævnet fastlægger, at det har en giftighed svarende til det stof, der kom ud af Bhopalkatastrofen.

Fru Marianne Jelved, som spiller en central rolle i denne sag, har lænet sig op ad to argumenter. Det ene argument er, at sagen er kørt efter bogen. Det er korrekt, det er den. Det er et lidt sært argument i øvrigt, at tingene er lavet i overensstemmelse med love og regler. Det andet argument er, at der er offentlighed i beredskabsplanlægningen. Uheldigvis for fru Marianne Jelved har justitsministeren netop fra denne talerstol under det foregående punkt bekræftet, at den offentlighed, der bliver tale om, er den offentlighed, der gælder efter den lov om offentlighed i forvaltningen, der er gældende.

Fru Marianne Jelved har altså henvist befolkningen i Køge til den ret, de havde i forvejen. Tror fru Marianne Jelved så, at der bliver tale om en udvidet adgang til offentlighed? Nej, det bliver der ikke tale om. Jeg har spurgt justitsministeren om det efter at have noteret mig fru Marianne Jelveds begrundelse, og svaret er glasklart, nemlig det samme, som ministeren sagde herfra – lidt mere florumvundet sagde ministeren det – men jeg overlader gerne svaret fra ministeren til mig til fru Marianne Jelveds fornøjelige læsning.

Hvad er det så for en produktion? Hvad er det så for en redning for det danske samfund, vi står i med hensyn til phenmediphamproduktionen? Seks arbejdspladser, en produktion, der ikke er igangsat endnu, en produktion, som borgerne i Køge og deres byråd er enige om at man ikke vil have, en produktion, som Hovedstadsrådet ikke vil have. Det er muligt, at Miljøankenævnet ikke skal tage stilling til den slags ting, men skal et folkevalgt organ se væk fra det? Har Folketinget ikke en ret til, har Folketinget måske ikke nærmest en pligt til at lytte til den angst, som kommer til udtryk i det?

Det svækker ikke det forhold, jeg indledte med at sige: at Folketinget naturligvis ikke kan være overreferent i alle sager. Derfor har jeg også bedt miljøministeren om en redegørelse for den kemiske industris forhold for så vidt angår dens miljøpåvirkning. Så kan vi få et bedre og et grundigere udgangspunkt for at finde ud af, om vi skal til at lave en særlig lovgivning vedrørende risikovirkningsomheder. Indtil da skal vi naturligvis lytte til, hvad folk siger.

Winther (V):

I Venstre kan vi ikke støtte beslutningsforslaget. Som det allerede har været nævnt af ministeren, har Miljøankenævnet givet tilladelse til en 2-årig forsøgsproduktion, og forsøgsproduktionen er afgjort efter miljøloven med Miljøankenævnets tilladelse.

Nu må vi vel lade fornuften råde og ikke forbyde al produktion, blot fordi man tror, det kan være farligt. Sandsynligheden for, at der sker et uheld af alvorlig karakter, er utrolig ringe, og hele produktionsprocessen er gennemanalyseret helt til bunds.

Socialdemokratiet har ved fru Ritt Bjerregaard sagt, at miljøkrav gerne må koste arbejdspladser. Her er det jo tydeligt, at det er Socialdemokratiets ideologi at følge denne holdning, som fru Ritt Bjerregaard har lagt frem.

Også Fælles Kurs følger trop. Der siger man ved hr. Jørgen Tved, at man åbenbart ikke vil afveje forholdet mellem sikkerhedskrav og arbejdspladser.

SF-ordføreren, hr. Leif Hermann, var inde på, at risikobetrægtninger er overordentlig indviklede. Ja, det er de. Der er intet her i livet, der er 100 pct. sikkert. Selv det at være folketingsmedlem vil også kunne betragtes ud fra en risikobetrægtning. Det kunne jo være sådan, at hr.

[Winther]

Leif Hermann måske snublede ned ad trappen og brækkede benet og måske der skete et eller andet dér. I den situation kunne man også lave nogle risikobetrægtninger. De ville også være usikre, men man nedlægger da ikke Folketinget, selv om der er en vis risiko ved at være folketingsmedlem.

Det er sådan, at der er risiko ved alt her i livet, men i den foreliggende situation mener vi, at det er en risiko, vi kan leve med.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Det er skam overordentlig risikabelt at være medlem af Folketinget. Nogle gange kommer man til at sige nogle ting, som man i grunden ikke skulle tro lød fra denne talerstol. Forskellen på den accept af risiko, som jeg er gået ind på ved at blive medlem af Folketinget, er, at jeg har sagt ja til det. De mennesker, der bor i Køge, har ikke sagt ja til, at man skulle have phenmediphamproduktion på Kemisk Værk Køge.

Marianne Jelved (RV):

Det er jo fremgået klart af pressen snart meget længe, at Det Radikale Venstre ikke kunne støtte Socialdemokratiets forslag, som nu bliver behandlet. Jeg bliver nødt til at kommentere nogle af de ting, der står i bemærkningerne til forslaget.

Der står, at Hovedstadsrådet har sagt nej. Ja, det har Hovedstadsrådet. Det gjorde de på grund af et manglende grundlag for at vurdere risikoen. Derefter bliver sagen anket og går til Miljøstyrelsen, som skaffer et fyldigere beslutningsgrundlag og derpå siger ja, og den bliver så anket.

Det er bare et eksempel på, hvordan diskussionen kører. Det kan være, fordi der er forholdsvis korte taletider, men man kunne måske godt skriftligt uddybe tingene lidt mere, men diskussionen kører på en måde, der gør, at tingene ikke bliver forstået rigtigt af befolkningen.

Det er rigtigt, at det er en giftig produktion. De råmaterialer, der bliver brugt, er giftige. De er beslægtet med Bhopalgiften, ja, men de kan ikke sammenlignes i farlighed med den. Det er sagt så mange gange, men alligevel skal man fra denne talerstol høre folkevalgte politikere sige noget, der kan misforstås. Det synes jeg ikke er ansvarligt. Vi kan være uenige, men de ting, vi

siger, må dog have en vis sandhed i sig, i hvert fald, når det er facts, det handler om. MTI og MCI er ikke lige farlige stoffer. Det har været principielt vigtigt for os. Denne sag er også blevet principiel for borgerne i Køge. At miljøbeskyttelsesloven er blevet revideret af et stort set enigt Folketing, kan hr. Leif Hermann selvfølgelig godt ironisere lidt over at jeg synes er særlig genialt.

Alle de procedurer og rækkefølger osv., der skal til, er fulgt. Der er intet i den sag, vi behandler nu, som kan give mig anledning til som medlem af Det Radikale Venstres folketingsgruppe at sige, at miljøbeskyttelsesloven ikke er fulgt, eller at den trænger til at blive lavet om.

Jeg vil gerne have at vide f.eks. af forslagsstilleren til forslaget her, hvad det er, der gør, at dette skal give anledning til det, jeg kalder en hovsaløsning eller en hovsabeløsning ude af sammenhæng med alle mulige andre ting, og uden at vurdere konsekvenser osv. Der findes i den danske industri beslægtede stoffer med det, vi taler om her – MTI – der er lige så giftige.

Konsekvensen af det beslutningsforslag, som vi behandler nu, vil være, at vi skulle sige, at vi slet ikke vil have disse stoffer i Danmark. Den diskussion kan vi så tage. Det grundlæggende problem i denne sag er, at borgerne i Køge er bekymrede, nervøse, usikre.

Produktionen på Kemisk Værk Køge er en lille bitte del af den produktion, der foregår i forvejen, og problemet er, at der i Køgeområdet er mange kapitel 5-virksomheder, som vi kalder dem. Og nu er dette altså dråben, der får bægeret til at flyde over. Jeg vil også gerne lytte til, hvad folk siger, men jeg tror også, jeg er enig med hr. Leif Hermann om, at jeg vil også gerne som politiker have lov at vurdere det, der bliver sagt. Jeg tror ikke på, at hr. Leif Hermann vil rette sig efter alt, hvad folk beder om. Der ligger selvfølgelig en vurdering bagved, og det gør der også i denne sag.

Vi har et system, som gør, at virksomheder kan administrere og planlægge. Politikere kan forholde sig til, hvordan deres lokalområde skal være. Køge Byråd har kompetence over kommuneplanen og lokalplanen og kan bestemme, hvilken type virksomheder der skal ligge hvor, og hvor der skal være boligområder. Det er dér, hvor den lokale islet kommer ind, når det er den type virksomheder, vi taler om.

[Marianne Jelved]

Jeg vil meget, meget gerne have, at denne sag kunne foranledige en bred samfundsdebat om sammenhænge mellem vores krav om levestandard og om bekvemmelighed. Her tænker jeg på alle de midler, vi har i vores husholdning, og den mad, vi køber i forretningerne, sammenhænge mellem disse ting, vores miljøproblemer, vores ressourceproblemer og vores økonomiske realiteter. Den diskussion er væsentlig, og det er væsentligt at diskutere, hvordan vi undgår den nervøsitet og usikkerhed, som borgerne har, i dette tilfælde i Køge.

Emmert Andersen (CD):

Socialdemokratiets begrundelse for at forbyde produktionen på Kemisk Værk Køge er angiveligt, at Miljøankenævnet har sagt i sin afgørelse »... at der også bør være en overvejelse af, om de mulige konsekvenser af et uheld ved en produktion overhovedet er samfundsmæssigt acceptable«.

Det er de. De er samfundsmæssigt acceptable. Jeg vil godt en gang til nævne citatet fra Risøs rapport, der går ud på, at produktionen på Kemisk Værk Køge ikke er livstruende for de nærmeste naboer eller forbigående ved det værst tænkelige uheld. De har sagt noget andet i byrådet i Køge. Så er spørgsmålet til Socialdemokratiet og til hr. Leif Hermann: Hvem tror man mest på, byrådet i Køge eller Risøs rapport? Vil man som hr. Jørgen Tved sige, at Risøs rapport er fuld af løgn – det var det, hr. Jørgen Tved sagde før, den kan man ikke stole på, dem kan man købe – eller vil man lægge vægt på Risøs rapport, eller vil man lægge vægt på, hvad byrådet i Køge siger, af mange mærkelige, uforståelige grunde? Jeg synes, det er vigtigt, at vi får Socialdemokratiets mening om disse ting.

Jeg vil også meget gerne høre, om Socialdemokratiet ligesom hr. Leif Hermann synes, at seks arbejdspladser, o.k. det er seks arbejdspladser, det er ikke ret meget, men det er det altså for de seks familier, det går ud over. Det er ikke bare seks arbejdspladser her, men også seks arbejdspladser andre steder. Vi kan ikke have, så snart der er flertal herinde af Socialdemokratiet og andre, som siger, at nu vil vi ikke have en produktion af ditten, dutten, datten, at vi så standser produktionen af det. Der er ganske vist ikke nogen påviselig fare overhovedet ved det, men vi kan ikke lide det, fordi der er måske en vis tvivl alligevel. Jeg synes, det er

vigtigt, vi får præciseret, hvordan man står, om det er politikken fremover, for CD vil i hvert tilfælde ikke være med til at nedlægge arbejdspladser på et helt usagligt grundlag.

Poulsgaard (FP):

Da vor ordfører, hr. Behnke, ikke kan være til stede, skal jeg på hans vegne sige følgende:

Situationen for Danmark er, at vi har alt muligt behov for at sikre en stor og velindtjenende produktion i vore virksomheder. Det gælder om at få alle hjul til at køre på højeste gear. Kun dermed kan vi afvikle den enorme gæld, som flertallet her i salen har påført nutiden og fremtiden. Når vi så engang har afviklet gælden og på andre områder opnået et sundt, velfungerende og velfunderet økonomisk samfund, er vi berettiget til at være kræsne i forhold til, hvilke virksomheder vi ønsker i Danmark. Til den tid – og hvornår den kommer, afhænger jo af, hvornår flertallet her i salen kommer til fornuft – kan vi sige nej tak til KVK, Sojakagefabriken, Novo, Grindsted Products, BASF og de andre virksomheder, som socialisterne gerne vil have lukket. Til den tid har vi den luksustilstand, at vi kan vælge at forbeholde Danmark for rene og miljøneutrale virksomheder. Men i dagens Danmark er situationen en ganske anden. Vi har brug for enhver produktion, der ikke umiddelbart udgør en trussel mod vores natur. Vi har brug for KVK, Grindsted Products, BASF, Novo og de andre virksomheder, som på fremragende vis bidrager til den positive side af betalingsbalancen.

Nu har vi et forslag fra Socialdemokratiet, fra fru Dorte Bennedsen, der går ud på, at vi skal forbyde produktionen på Kemisk Værk Køge, vel vidende, at det, de ønsker at iværksætte, blot er en forsøgsproduktion. Ministeren har svaret, at det er et forsøg, der skal køre i 2 år. Så kan man med rette spørge, hvorfor denne sag overhovedet rejses her. Men det giver bemærkningerne til forslaget måske svar på, for der står i en sidebemærkning Danmarks Naturfredningsforening. Vores spørgsmål må være: Hvor længe vil Folketinget finde sig i, at denne selvbestaltede private organisation hundser rundt med dansk miljøpolitik? Hvor længe skal disse repræsentanter for 1968-generationen med sene pubertetsproblemer have lov til at tyrannisere dansk erhvervsliv? Man kunne egentlig ønske, der var flere Margaret Thatcher'er, der kunne sætte dem uden for døren.

[Poulsgaard]

Nu mener vi ikke, at Naturfredningsforeningen og andre foreninger ikke skal have lov til at være her, men de skal i hvert fald ikke diktere, hvad Folketinget skal mene og vedtage. Det har vi set lidt for meget af.

Hvis dette forslag bliver vedtaget – det håber jeg ikke – vil fru Dorte Bennedsen så komme med hundredvis af andre forslag, der også forbyder giftstoffer? Fruen siger nej, men det er da glædeligt, at hun ikke vil det. For hvis hun ville det, ville danske erhvervsvirksomheder være en saga blot.

Men når fru Dorte Bennedsen slutter sine bemærkninger til forslaget med at skrive, at Folketinget er nødt til at inddrage en samfundsmæssig overvejelse, er vi helt enige med Socialdemokratiet. Derfor anbefaler vi, at forslaget bliver forkastet. Vi kommer altså til, at det gavner samfundet ud fra to stik modsatte konklusioner. Vi har ikke råd til at forbyde de virksomheder – eller sagt på en anden måde: Vi skal ikke slagte de høner, der lægger guldæg.

Kristian R. Kristensen (KRF):

Som vi har hørt, har Miljøankenævnet som øverste administrative instans stadfæstet Miljøstyrelsens tilladelse til forsøgsproduktion af phenmedipham i en 2-års-periode, og det vil sige, at et eventuelt forbud mod denne produktion kun kan gennemføres ved lov.

Vi finder ikke, at der er grundlag for at forbyde produktionen ved lov. Kristeligt Folkeparti skal her henvise til, at Miljøankenævnet i præmisserne for sin afgørelse anfører, at risikoen for de omboende, i alt fald når det almindelige alarmeringssystem tages i betragtning, ikke er større end ved anden industriel aktivitet i Danmark.

Når alle hensyn er taget, sikkerheden er i orden, og der er taget hensyn til de gældende regler, må vi sige, at enhver afgørelse herefter må være i orden.

Skal vi have en kemisk produktion med fremstilling under betryggende forhold, eller vil vi indføre det samme stof fra andre lande, hvor det er fremstillet under mindre betryggende forhold? Det er også et spørgsmål, som vi er nødt til at tage stilling til, når vi drøfter en sag som denne.

I Kristeligt Folkeparti ønsker vi de kemiske produkter fremstillet under betryggende forhold og efter de regler, der nu er gældende også

for KVK i Køge. Derfor kan vi ikke være med til at pålægge regeringen at forbyde produktionen af phenmedipham i Køge. Lokalbefolkningen skal selvfølgelig have de oplysninger, der er nødvendige, for at der kan skabes den nødvendige tryghed.

Med disse ord må vi afvise dette forslag.

Jørgen Tved (FK):

Den virksomhed, vi her taler om, Kemisk Værk Køge, har aldrig nogen sinde været berømt for at forsyne folk med troværdige oplysninger om de ting, den producerede, og om de affaldsstoffer, som den lod flyde rundt om sig, som den gennem spildevand lod flyde ud i Øresund, eller som den gennem røg osv. lod luften omkring virksomheden forpuste med.

Når nogle her taler om, at vi skal have tillid og tiltro til Kemisk Værk Køge, vil jeg blot henvise til, at Kemisk Værk Køge havde en virksomhed i Teckomatorp i Sverige, som i lang tid producerede giftstoffer, og som i lang tid lod de affaldsprodukter, der kom fra produktionen, sive ud i grundvandet i et sådant omfang, at det var en kemikalieskandale af – efter svenske forhold – helt uset omfang. Det var direktøren for Kemisk Værk Køge, som benægtede, at der var nogen som helst fare ved at være der. At den samme direktør døde af kræft, fortæller blot lidt om, hvor farlige de stoffer er, som vi her taler om.

Kemisk Værk Køge har gennem alle de år, miljøbeskyttelsesloven har eksisteret, arbejdet med farlige stoffer og overtrådt en lang række af de påbud, som virksomheden har fået, og den har i talrige tilfælde tilladt sig en opførsel, som netop de miljøorganisationer, hr. Poulsgaard har så meget imod og har advaret imod.

Hvad er det, virksomheden har gjort? Igenem mange år udledte den fenol, hvilket resulterede i, at fiskene i området blev befængt med store sår. Det er ikke os, der er skyld i disse ting, sagde man på Kemisk Værk Køge, og man hørte konservative politikere forklare, at det var de store polske og russiske floder, der udledte affald, og mærkværdigvis løb det alt sammen ned i Køge Bugt, så det var dem, der var skyld i hele forureningen. Det er ikke nogen påstand, jeg kommer med, men jeg sad i Hovedstadsrådet og hørte det.

Vi har altså at gøre med en virksomhed, som er skrupelløs. Derfor virker det på mig som

[Jørgen Tved]

hykleri, når den konservative ordfører står her og snakker om, at det nu drejer sig om, at disse miljøfanatikere vil nedlægge arbejdspladser, for det samme parti er jo bogstavelig talt indstillet på at slagte et helt erhverv, nemlig skibsfarten, gennem det skibsregister, som det vil have indført. Der har man ingen hæmninger, dér er der ingen skrupler, for det, det drejer sig om, er den miljøbeskyttelseslov, der blev vedtaget i 1974, og som siger, at der skal tages økonomiske hensyn. De er bedøvende ligeglade med, hvordan profitten kommer hjem, blot der tjenes penge; det er det, det drejer sig om.

Hvad har vi nu med at gøre? Vi har at gøre med en produktion i en virksomhed, som vi ikke kan have tillid til, og selv de små børn skriger åbenbart, når de hører argumenterne for, at man skal have lov til at starte denne produktion og arbejde med disse stoffer. (*Gennem lang tid hørtes barneskrig på tilhørerpladserne*). Man siger, at vi skal have tillid til, at det sker under fuldt forsvarlige og betryggende forhold.

Det, der er det bemærkelsesværdige i sagen fra Køge, er, at en kommunalbestyrelse har haft mod til at sætte befolkningens sikkerhed over risikoen for et eventuelt tab af arbejdspladser, for normalt er miljøloven blevet administreret så lempeligt, at vi har haft adskillige skandaler, fordi man har sat profithensynet over sikkerheden både for de mennesker, der arbejder på virksomhederne, og for dem, der bor omkring virksomhederne.

Vi synes, det er fornuftigt, at man er meget omhyggelig med disse stoffer, og vi synes, det er meget påtrængende, at man altid, når man har med kemisk virksomhed at gøre, er mere end 150 pct. sikker, før man sætter noget i gang.

Vi føler ikke, at denne sikkerhed er tilgodeset i spørgsmålet om Kemisk Værk, og derfor vil vi støtte det socialdemokratiske forslag. Vi har ingen tillid til, at produktionen er så risikofri, som nogle fremstiller det, og vi har ingen tillid til den virksomhed, som vi har alt for mange dårlige erfaringer med.

Dorte Bennedsen (S):

Jeg vil godt starte med at udtrykke min glæde over en enkelt ting, nemlig at denne sag ikke, sådan som det har været tilfældet i aviserne, er kommet til at handle om – nu skal jeg sige det lidt forenklet – kemiske formler af den ene eller den anden art, men derimod om det, som var

vores tanke med at fremsætte forslaget, nemlig nogle mere principielle spørgsmål om vores kemiske industri; det gælder i hvert fald for de fleste af ordførernes vedkommende.

Nu skal jeg heller ikke lægge skjul på, at der kun er et par af ordførerne, jeg kan takke for tilslutning til forslaget. Det kommer dog ikke helt bag på os, for debatten har jo været ret udbredt i de senere måneder.

Ministeren afviste forslaget. Han sagde, at der ikke var grundlag for at nedlægge forbud, da der var taget alle hensyn og forholdsregler, og måske er kernen i problemet her, at man mener det. Man mener, at de er taget gennem det Miljøankenævnet, vi har siddende, og jeg vil gerne understrege, at jeg har fuld tillid til den forskningsmæssige ekspertise i Miljøankenævnet, men jeg synes nok, det har en væsentlig fejl, nemlig at det kun har en forskningseksperter side, det er ikke egnet til at tage samfundsmæssige hensyn. Det er ikke nogen kritik af ankenævnet, for det er ikke sammensat efter et sådant kriterium, men vi mener, at også det bør være ankenævnets opgave, og derfor har vi også i Folketinget fremsat et forslag om ændring af Miljøankenævnet.

Hr. Ahlmann-Ohlsen mente, at Socialdemokratiet ville gøre Folketinget til en miljødomstol, og at vi ville administrere helt ned i detaljerne. Nej, det vil vi ikke, men vi vil faktisk gerne have en debat. Baggrunden for dette forslag er, at vi for 1½ år siden fik en, om ikke helt ny, så i hvert fald væsentligt ændret miljøbeskyttelseslov, og at ansøgningen om Kemisk Værk Køges produktion er den første mere principielle ansøgning, der er indgivet efter den nye miljøbeskyttelseslov; derfor synes vi faktisk, der er en god grund til at stoppe op og tænke sig om.

Folketingspolitikere bliver ofte skældt ud for enten at være for hurtige, at have sovet i timen, eller hvad ved jeg. Her er der faktisk god grund til at stoppe op. Det drejer sig ikke om en gammel produktion, men om en ny produktion. Lad os dog stoppe op, tænke os om og sige: Jamen hvad er det, vi vil? Hvad er det for risici, vi vil acceptere? Jeg vil gerne understrege, at Socialdemokratiet i høj grad mener, at der fortsat skal være kemisk industri i Danmark, men vi vil gerne have en debat, som aldrig før har fundet sted, om, hvad det er for risici, vi vil acceptere, og frem for alt hvad det er for krav, vi vil stille til placeringen af denne industri.

[Dorte Bennedsen]

Vi synes faktisk ikke, det er en god idé at blive ved med at udbygge i Nyborg, i Køge, på Islands Brygge og i andre tæt befolkede områder, og vi synes, det er rimeligt at tænke sig om og tage den diskussion, inden man er med til at acceptere, hvad vi alle sammen ved er præcedenskabende beslutninger.

Hr. Ahlmann-Ohlsen hentydede til, hvad jeg havde skrevet i »Ingeniøren« om, at vi ikke ville acceptere kemisk industri efter de forhåndenværende søms tilfældige princip, og det var så, sagde han, 56.000 arbejdspladser og en eksport af en rimelig stor størrelse. Nej, de forhåndenværende søms princip er, at vi aldrig nogen sinde i dette Folketing eller andre steder har drøftet, hvad det er for placeringskrav, vi vil stille til denne industri.

Vi gjorde det i sin tid, da overvejelserne gik på, om vi skulle have a-kraft-anlæg her i Danmark, da reserverede man nogle områder til det. Vi har aldrig haft en tilsvarende debat om den kemiske industri, og den synes jeg det er en god idé at få.

Så citerede hr. Ahlmann-Ohlsen fra bemærkningerne til forslaget, at det ikke er rimeligt at gå imod lokale myndigheder, og han spurgte: Hvad med lossepladser osv. osv.? Jeg vil gerne sige til hr. Ahlmann-Ohlsen, at jeg synes, det er en ustyrlig god idé, når man citerer, så at citere korrekt. Der står nemlig i bemærkningerne til forslaget:

»På denne baggrund er forslagsstillerne af den opfattelse, at det ikke er rimeligt at gå imod de lokale myndigheders afvisning af produktionen . . .«.

Og den baggrund, der henvises til, er just, hvad der står ovenover, at der aldrig har været nogen overvejelser om, hvad der er samfundsmæssigt acceptabelt. Det giver ordene en noget anden valør end den, hr. Ahlmann-Ohlsen lod skinne igennem.

Jeg overvejede lidt, om jeg skulle forbigå hr. Winthers indlæg i nådig tavshed, men jeg vil dog, når han siger, at Socialdemokratiet synes, at miljø gerne må koste arbejdspladser, lige sige: Jamen det er jo krystalklart gennemanalyseret, at miljøkrav ikke koster arbejdspladser; samfundsmæssigt skaber det arbejdspladser, og det ville hr. Winther vide, hvis han havde været et lidt ældre medlem af Miljøudvalget.

Så vil jeg godt gå lidt nærmere ind på, hvad fru Marianne Jelved sagde: Miljøbeskyttelses-

loven er fulgt og trænger ikke til at laves om. Socialdemokratiet er enig både i, at den er fulgt i denne procedure, og i, at den ikke skal laves om. Som jeg antydede før, mener vi derimod, at *Miljøankenævnet* bør laves om.

Så sagde fru Marianne Jelved, at der findes mange beslægtede stoffer. Det er også det, ankenævnsafgørelsen siger: denne produktion er ikke mere giftig end en række andre tilsvarende produktioner i dansk industri. Så vil jeg godt spørge: Betyder det virkelig, at Det Radikale Venstre ikke mener, at vi skulle kunne skærpe kravene på områder, hvor vi allerede har en produktion i gang? Er det virkelig det, Det Radikale Venstre vil gå ind for, vil jeg kun sige, at så er vi i Socialdemokratiet uenige heri.

Det kan ikke være rimeligt, at bare fordi man på et eller andet tidspunkt har givet en tilladelse, skal det hele køre videre. På et eller andet tidspunkt må vi stoppe op, og så må vi have diskussionen og lægge grundlaget. Og jeg er helt overbevist om, at lidt mere fremadskuende folk i den kemiske industri er enige heri, fordi de også har et behov for, at dette Folketing finder ud af, hvad det vil, så de ved, hvad de kan planlægge efter. Den betragtning, at det, at andre produktioner findes på lignende plan, skulle gøre, at vi ikke skal gribe ind nogen steder, kan jeg derfor ikke tilslutte mig.

Så må jeg med hensyn til fru Marianne Jelveds indlæg indrømme, at jeg undrer mig såre over den holdning, Det Radikale Venstre har taget her, for som jeg sagde før, drejer det sig her om en ny produktion, som oven i købet skal igangsættes efter en stort set ny miljøbeskyttelseslov, og jeg kan slet ikke se sammenhængen mellem dette og det, der skete sidste forår, da Det Radikale Venstre var med til at gribe ind i en bestående produktion, nemlig på sojakagefabrikken. Jeg vil egentlig godt bede fru Marianne Jelved forklare mig sammenhængen mellem de to beslutninger.

Så vil jeg blot sige til hr. Emmert Andersen, som mener, at risikoen er samfundsmæssigt acceptabel, at det er jo et standpunkt, og det er øjensynlig CD's, men hverken hr. Emmert Andersen eller jeg ved, om det er Folketingets, og det er lige præcis det, vi gerne vil have at vide ved at få diskuteret sagen.

Jeg har en enkelt bemærkning til hr. Jørgen Tved, som talte voldsomt om KVK og Fælles Kurs' mistillid til KVK. Den debat synes jeg er

[Dorte Bennedsen]

uinteressant. Det handler ikke om, hvorvidt KVK er skurk eller ikke skurk. Det handler om et samfundsmæssigt problem, og jeg synes i og for sig kun, det kan afspore debatten, at man kører den over i en konkret kritik af en konkret virksomhed. Det har i hvert fald ikke været vores intention med forslaget.

Jeg vil slutte med at sige, at jeg håber – og det har jeg indtil videre en vis formodning om at Det Radikale Venstre også vil være med til – vi i dette Folketing kan få overvejet, hvad det er for initiativer, vi skal tage. Vi vil i hvert fald gøre det i Socialdemokratiet, så vi kan få diskussionen, ikke om, hvorvidt vi skal have en kemisk industri, for det skal vi, men om, hvilke præmisser vi skal have den på, og hvilke krav der skal stilles til den.

Ahlmann-Ohlsen (KF):

Debatten har jo været interessant på mange måder, og der har været mange signaler fra de forskellige partier. Hr. Leif Hermann fra SF kom dog med et konstruktivt bidrag, idet han sagde, at Folketinget ikke skal være referent i alle sager. Det er den konservative folketingsgruppe enig med hr. Leif Hermann i.

Fru Dorte Bennedsen glædede sig over én bestemt ting: nu havde vi endelig fået en principiel diskussion om disse spørgsmål. Man ville ikke fra Socialdemokratiets side – sådan forstod jeg det – ned i detaljerne, men man ville gerne have en debat om placeringen af disse produktioner. Jamen jeg mener da at kunne huske, at dette er tredje gang, vi har en debat.

Jeg husker tydeligt ordvekslingen mellem SF's og Socialdemokratiets ordfører, første gang vi havde debatten om sojakagefabrikken; da blev der brugt udtryk som »grønne« kontra »giftiggrønne«. Det var en vældig debat. Vi har haft den én gang til, og nu har vi den så for tredje gang. Vi kan da godt tage den en fjerde, en femte og en sjette gang, men jeg mener ikke, det ændrer ved hovedsigtet: at der skal være en form for balance i tingene.

Jeg kan også fornemme, at denne debat kun er første akt; anden akt følger i forbindelse med Socialdemokratiets udspil om Miljøankenævnet. Det er nok snarere dér, hunden ligger begravet, og så ved fru Dorte Bennedsen godt, hvor den konservative folketingsgruppe er at finde, nemlig præcis dér, hvor den konservative folketingsgruppe var, dengang de to partier, vi repræsenterer, indgik forlig.

Dette er en mærkesag, en kernesag; det er en akse i det brede politiske samarbejde, der har været i årevis om dansk miljøpolitik, og det vil vi naturligvis gøre meget for at fastholde. Vi ønsker ikke, at man begynder at politisere Miljøankenævnet.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Jeg er helt klar over, at Miljøankenævnet er en mærkesag for Det Konservative Folkeparti. Det Konservative Folkeparti har altid været utrolig stolt over, at de i 1974 fik taget sig sammen til at gå med i forliget om miljøbeskyttelsesloven, og det er da også al ære værd. Men kravet var jo netop, at de ville have Miljøankenævnet ind i præcis den form, det har i dag. Det var kompromiset krævet af Det Konservative Folkeparti, og det minder mig om, at da man i sin tid afskaffede det ene af kamrene her i huset, var det også et krav fra konservativ side, at vi fik folkeafstemningsinstrumentet, som netop er noget bevarende, noget konserverende, noget konservativt.

Det kommer derfor ikke bag på mig, at Det Konservative Folkeparti ikke ønsker ankenævnet ændret, men det kunne jo hænde, at der var et flertal her i huset, der syntes, det ville være en god idé.

Leif Hermann (SF):

Jeg skal i denne runde gøre det kort, og vil begynde med en kommentar til hr. Ahlmann-Ohlsen, der var bekymret for, at vi skulle politisere Miljøankenævnet. Jeg tror egentlig, at hr. Ahlmann-Ohlsen, når han tænker sig grundigt om – og det har jeg en vis erfaring for at han undertiden kan – må erkende, at det er et politisk problem, hvilken type produktion vi vil have i dette land. Det er et politisk problem, der ligger til grund for de regler, Miljøankenævnet skal administrere efter; det kan hr. Ahlmann-Ohlsen vist ikke komme uden om – så skal vi have andre og mindre ihærdige ordførere på tallerstolen.

Nu er det sagt af fru Marianne Jelved, at Miljøankenævnets afgørelse er truffet efter bogen, og det er jo rigtigt. Miljøankenævnet har indhentet de supplerende oplysninger, som det har ønsket, og man har foretaget en vurdering af de oplysninger, der er fremkommet. Nu har Fru Marianne Jelved, nøjagtig som alle os andre,

[Leif Hermann]

modtaget bilag 81 i Miljø- og Planlægningsudvalgets alm. del, hvori der er tale om en grundig kritik fra to Køgepersoner af Miljøankenævnets afgørelse. Formelt kan man derfor nok sige, at afgørelsen er truffet efter bogen, men man kan måske stille spørgsmålet: Hvorfor er der ikke foretaget en ny risikoanalyse, da man om den første fik den besked fra Hoffmann-Jørgensen i Århus, at det var tro og håb? Hvorfor har man henvendt sig til KVK, når man skulle have noget at vide om uheldskonsekvenserne af MTI's reaktion med vand? Nu begynder det at blive lidt teknisk, så aviserne får nok ret i, at dette bliver en diskussion om kemi. Hvorfor er det netop KVK, man henvender sig til? Er det efter bogen? Er det den objektive afgørelse på disse to afgørende punkter, som vi skal fæste lid til? Kan det for beboerne i Køge skabe tryghed og fjerne angst, når man så nemt kan gå ankenævnets kendelse igennem og finde den ene inkonsekvens efter den anden?

Jeg tror, fru Marianne Jelved må erkende, at Det Radikale Venstre – og fru Marianne Jelved kan lige så godt komme op og sige det, når hun om lidt får ordet for at svare på nogle af de spørgsmål, der er blevet stillet til hende – har skiftet holdning i dette spørgsmål. Det ville være væsentlig mere ærligt end at dække sig ind under nogle selvfølgeligheder og nogle floskler, som ikke er Det Radikale Venstres miljøpolitiske ordfører værdig.

(Kort bemærkning).

Ahlmann-Ohlsen (KF):

Til hr. Leif Hermann vil jeg sige, at efter vores opfattelse er det ikke et politisk problem, hvilken produktion vi vil have, men under hvilken form vi vil have den pågældende produktion. Det er nok dér, skillelinien går mellem vores to partier.

Jeg vil sige til fru Dorte Bennedsen, nu vi taler miljøankenævn – det skal vi jo gøre en anden gang også – at det konservative slogan om at forandre for at bevare ikke kan passe bedre end på dansk miljøpolitik. Vi har aldrig sagt, at vi ikke vil være med til at modernisere Miljøankenævnet under den ene eller den anden form, men vi vil fastholde det, og vi vil ikke være med til at politisere det.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Tak til hr. Ahlmann-Ohlsen for hans erkendelse af, at problemstillingen er politisk. Jeg forstår ikke, hvorfor det er mindre politisk, om man vil have en bestemt produktion, end under hvilken form man vil have den.

(Kort bemærkning).

Dorte Bennedsen (S):

Jeg vil blot spørge hr. Ahlmann-Ohlsen, om han mener, det er rigtigt og rimeligt, at en beslutning truffet af et politisk nævn – det være sig et byråd eller et amtsråd – skal kunne omgøres af et ekspertorgan, der hedder Miljøankenævnet.

Formanden:

Hr. Ahlmann-Ohlsen får ordet for en kort bemærkning, og derefter går vi tilbage til ordførerrækken.

(Kort bemærkning).

Ahlmann-Ohlsen (KF):

Det Konservative Folkeparti mener, det er godt for retssikkerheden, godt for borgerne og godt for samfundet, at man har en uafhængig instans med ekspertviden, der kan træffe disse beslutninger.

Marianne Jelved (RV):

Det er korrekt, som fru Dorte Bennedsen sagde, at det drejer sig om en ny produktion. Det, der skiller Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre i denne situation, er, at den nye produktion ikke i princippet adskiller sig fra en hel række tilsvarende produktioner. Det er sådan set det afgørende, og Det Radikale Venstre vurderer det således, at på det foreliggende grundlag og med den parallelitet, der er til andre produktioner, kan vi ikke og vil vi ikke gribe ind. Vi vil meget gerne deltage i den principielle debat, som Socialdemokratiet også efterlyser, og som jeg selv var inde på i en lidt anden formulering end den, der blev givet heroppe af fru Dorte Bennedsen.

Det er også blevet sagt, at der aldrig har været nogen overvejelser vedrørende konsekvenserne for samfundet i denne sag. Det mener jeg bestemt ikke er korrekt. I Miljøankenævnets

[Marianne Jelved]

redegørelse, side 15 øverst og side 28 øverst, vil man kunne se, at der er tale om samfundsmæssige overvejelser over og vurderinger af, hvordan dette forholder sig til det, vi i øvrigt har accepteret. Dermed er ikke sagt, at Det Radikale Venstre ikke vil være med til at skærpe kravene, hvis vi kan se, at det er nødvendigt og fornuftigt – sådan skal vores stillingtagen til denne sag ikke forstås – det er vi parat til, hvis der er argumenter for det, og hvis det er nødvendigt for, at vi kan leve sikkert og rimeligt i det danske samfund.

Jeg er blevet bedt om at svare på, om Det Radikale Venstre har skiftet politik, og der er blevet draget paralleller til debatten om klorproduktionen på Sojakagefabrikken. Dengang sagde Det Radikale Venstre – da var det ikke mig, der var ordfører – at det var en engangsbeslutning, og at Det Radikale Venstre ikke ville medvirke til det, der blev kaldt salamimetoden: at trække enkeltproduktioner ind på Folketingets bord. Hvis det var nødvendigt at gribe ind, måtte vi gøre det via lovgivningen, og det er så konsekvensen i denne sag.

Jeg er glad for, at Socialdemokratiet fortsat vil have en kemisk industri i Danmark. Det har der været lidt uklarhed om i den debat, der har været, måske ikke formuleret af socialdemokrater.

Til hr. Leif Hermann vil jeg sige, at Miljøankenævnets arbejdsform vil jeg ikke blande mig i. Det er jeg ikke kompetent til. Jeg forventer, at det beslutningsgrundlag, der bliver skaffet det ene eller det andet sted, vurderes helt kompetent af de mennesker, der er uddannet og ansat til at vurdere den slags ting, og jeg har i hvert fald ikke fra nogen af de mennesker, jeg støtter mig til i denne sag, fået begrundet mistanke om, at der er noget mærkeligt ved den måde at arbejde på, så den er jeg faktisk ret tryk ved. Specielt fordi der har været så meget opmærksomhed om denne sag, er det min opfattelse, at Miljøankenævnet og alle, der har været involveret, har forsøgt at gøre tingene ekstra grundigt. Det skal jo ikke lægges dem til last.

Emmert Andersen (CD):

Det, der er det afgørende i det socialdemokratiske beslutningsforslag, er spørgsmålet om konsekvenserne, om det er samfundsmæssigt acceptabelt. Vi har ikke snakket om risikoen, men den er så lav, at den dårlig kan måles. Med

hensyn til konsekvenserne vil jeg én gang til henvise til, hvad Risø siger: Produktionen på Kemisk Værk Køge er ikke livstruende for de nærmeste naboer eller forbipasserende ved det værst tænkelige uheld. Altså det værst tænkelige uheld, som næsten ikke kan tænkes, fordi det statistisk næsten ikke er måleligt. Det har jeg ikke fået et svar på.

Fru Dorte Bennedsen mener, at jeg så siger, at det er samfundsmæssigt acceptabelt. Det, jeg gerne vil spørge fru Dorte Bennedsen om, er: Hvis dette udsagn i Risørapporten er rigtigt, synes fru Dorte Bennedsen så også, at det er samfundsmæssigt acceptabelt, eller tror hun ikke på indholdet af Risørapporten?

Jørgen Tved (FK):

Det, der egentlig kaldte mig herop, var en bemærkning fra den socialdemokratiske ordfører om historien, om jeg så må sige fortiden, og det er den allernærmeste fortid, om, at KVK egentlig var ret uinteressant.

Vi har naturligvis forskellig opfattelse af, hvad der er interessant eller uinteressant i den forbindelse. Den er måske nok lidt uinteressant, fordi Socialdemokratiet åbenbart har skiftet holdning i denne sag og til det bedre, for samtlige tilladelser, som siden 1974 er givet KVK til udledning af fenoler i Øresund, Køge Bugt osv., er givet med Socialdemokratiets godkendelse. Det vil jeg naturligvis klandre dem for, men ikke for, at de i denne sag har fået en bedre opfattelse.

Det, jeg godt vil gribe lidt fat i, er spørgsmålet: Hvad er det at være samfundsmæssigt ansvarlig? Hvem er det, man skal være ansvarlig over for? Er det de aktionærer, der har placeret penge i en produktion? Eller er det de mennesker, som arbejder på eller bor omkring den virksomhed, hvor pengene er placeret?

Vi havde for nogle dage siden en diskussion, hvor jeg citerede Andersen Nexø for at kalde det et Over- og et Underdanmark, og hvor jeg klart erklærede, at jeg var for og ville tale for det Underdanmark, som er vant til at skulle knokle profitten sammen. I denne sag føler jeg, at CD og andre taler Overdanmarks sag, og dér er vi så politisk uenige; der er nogle holdninger til forskel.

De Radikale vil ikke gribe ind i denne sag, til trods for at de normalt er meget miljøbevidste, i hvert tilfælde udadtil, og hvor det ikke koster

[Jørgen Tved]

noget. Men her har vi altså en konkret sag, hvor det drejer sig om, at man ikke skal indføre salamimetoden. Jamen så er det måske miljølovgivningen, vi skal have fat i, og vi er meget enige i, at det er her, hunden ligger begravet, for kontrolforanstaltningerne påhviler i høj grad de enkelte virksomheder selv. Der var måske grund til, at vi fik ændret miljølovgivningen, som bl.a. siger, at man skal vurdere, hvor meget virksomhederne sviner til, på baggrund af deres egne oplysninger.

Kunne der komme et forbud mod denne produktion af de grunde, som har været nævnt, nemlig at vi ikke har tillid til, at de oplysninger, der kommer fra virksomhederne eller specielt fra denne virksomhed, er rigtige, og kunne der også komme det ud af det, at vi fik en revision af miljølovgivningen, således at det virkelig bliver eksperter, der kontrollerer, om de affaldsprodukter, virksomhederne har, bliver skaffet bort på ansvarlig vis, ja, så synes jeg, der er kommet noget godt ud af debatten.

Formanden:

Vi er i anden omgang af en førstebehandling, men der er nu bedt om tre korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Emmert Andersen (CD):

Hr. Jørgen Tved mente, at jeg var med til at tale Overdanmarks sag. Det er ikke korrekt. Jeg taler saglighedens sag, og i den forbindelse er sagligheden til fordel for de ansatte på Kemisk Værk Køge.

(Kort bemærkning).

Marianne Jelved (RV):

Jeg synes, det er beklageligt – det er foranlediget af hr. Jørgen Tveds sidste indlæg – at der slet ikke er nogen, der har været inde på, hvad arbejderbevægelsen har fået gennemtruffet i forbindelse med denne produktion: en fuldstændig nyskabelse i kontrolfunktionen, så tingene foregår godt og sikkert for medarbejderne, idet der er indført et helt nyt system, som man kalder QA. Det synes jeg man bør tage med i betragtning og sige, at der altså er gjort helt ekstraordinære tiltag i denne sag for også at sikre et godt arbejdsmiljø.

(Kort bemærkning).

Leif Hermann (SF):

Ja, så er det jo ejendommeligt, at Fællesorganisationen i Køge er modstander af produktionen.

Fru Marianne Jelved henholder sig stadig væk til Miljøankenævnets afgørelse, som vi jo har fået i udvalget, og jeg går ikke ud fra, at vi har fået den, for at vi skal sige til hinanden, at den såmænd nok er i orden, det er jo, som det skal være.

Jeg nævnte før, at man havde spurgt Kemisk Værk Køge, hvad uheldskonsekvenserne ville være, og man henholder sig til Kemisk Værk Køges svar, der hviler på en undersøgelse foretaget i 1964, hvor fire forsøgspersoner var udsat for – i et kvarter, har jeg senere fået oplyst – udslip af disse giftige gasser. Det er det videnskabelige grundlag for vurderingen af uheldskonsekvenserne.

Det andet, jeg kort vil nævne, er, hvordan det kan være, at efter at Risøs risikoanalyse blev udsat for alvorlig faglig kritik, indhentes der ikke nogen ny. Er det ikke noget, fru Marianne Jelved falder over, når hun siger, at det er efter bogen?

Formanden:

Hr. Jørgen Tved har ordet for en kort bemærkning og derefter ordføreren for forslagsstillerne.

(Kort bemærkning).

Jørgen Tved (FK):

Jeg skal blot til CD's ordfører sige med hensyn til de bemærkninger om sagligheden, han kom med, at det vel nok afhænger af, fra hvis side man ser situationen. Jeg er aldeles ikke i tvivl om, at Centrum-Demokraterne og de øvrige borgerlige partier finder det særdeles sagligt at sætte profithensyn for menneskenes sikkerhed. Det er jeg ikke i tvivl om er deres opfattelse, og at de opfatter det som noget meget sagligt. Jeg har den anden side at tage hensyn til. For mig er profitten underordnet i denne sag.

Blot til fru Marianne Jelved fra De Radikale: Det er godt med de udmærkede arbejdsforhold, der tales om, men der er vel grund til at understrege det, SF's ordfører lige sagde, at det er besynderligt, at den samlede fagbevægelse i Køge er modstander af denne produktion. Det

[Jørgen Tved]

er, som om der er noget, der ikke hænger helt sammen.

Dorte Bennedsen (S):

Det skal kun være en kort bemærkning til hr. Emmert Andersen, der direkte spurgte mig, om jeg troede på risikovurderingen, den risikoanalyse, der var lavet af Risø, og hvis jeg gjorde det, om det så ikke var i orden bare at lade dette køre.

Vedrørende Risøs vurderinger kan man jo tænke lidt på det, hr. Leif Hermann lige citerede fra ankenævnets afgørelse. Det skal jeg ikke komme nærmere ind på.

Jeg vil godt gentage endnu en gang, at for Socialdemokratiet er et langt mere principielt spørgsmål end en konkret produktion i en konkret virksomhed den diskussion, vi aldrig har haft i dette land, om, hvad vi vil acceptere på den kemiske industris område. Vi synes, at det i betragtning af, at det var den første sag efter den nye lovgivning, var rimeligt, at dette Folketing tog sig sammen og fik diskuteret disse ting – som jeg sagde tidligere: også af hensyn til den kemiske industri, som så ville vide, hvad den fremover havde at holde sig til.

Jeg må indrømme, at jeg har utrolig svært ved at forstå, at det skulle være så forfærdelig odiøst at ville stoppe op og tænke sig om, inden man er med til at lægge nogle retningslinjer, som vil være bestemmende både for en industri og for nogle miljømæssige aspekter i de næste ganske mange år.

Som jeg tidligere sagde, vil Socialdemokratiet nu overveje, da det ikke lader til, at dette forslag kan blive drivkraft til dette, hvilke initiativer vi kan tage for dog at få en principiel debat om spørgsmålene. Jeg har noteret mig med glæde, at den side af sagen var den radikale ordfører åben over for.

(Kort bemærkning).

Emmert Andersen (CD):

Til fru Dorte Bennedsen: Det var ikke risikoen, jeg talte om. Det var konsekvenserne. Og hvis konsekvenserne er samfundsmæssigt acceptable, mener jeg, at man skal gennemføre det. Hvis de ikke er det, mener jeg, at så kan man godt se bort fra risikoen. Det vil jeg godt være med til en anden gang, men ikke i det her tilfælde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Miljø- og Planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af lovforslag nr. L 77:

Forslag til lov om beskyttelse af de ydre koge i Tøndermarsken.

Af miljøministeren (Chr. Christensen).
(Fremsat 19/11 87).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Dorte Bennedsen (S):

Igennem en længere årrække er der blevet arbejdet med forskellige forslag til Tøndermarskens fredning. Desværre, måtte man konstatere: uden at det resulterede i konkrete tiltag. Der kom faktisk først rigtig skub i sagerne, da Socialdemokratiet i januar 1986 fremsatte et beslutningsforslag om fredning af Tøndermarsken. Forslaget blev dengang positivt modtaget og førte til, at ministeren nedlagde forbud efter naturfredningslovens § 11, og at Fredningsstyrelsen gik i gang med at udarbejde et egentligt fredningsforslag.

Det er resultaterne af det arbejde, vi nu har til første behandling i dag. Jeg vil gerne understrege, at i Socialdemokratiet glæder vi os over, at der nu endelig er udsigt til, at vi får sikret dette både kulturhistorisk og biologisk værdifulde områdes fortsatte beståen. Men denne overordnede og principielle glæde kan imidlertid ikke dække over, at der i forslaget er en række punkter, vi er stærkt kritiske over for.

En nærmere behandling af punkterne er nok bedst egnet for det kommende udvalgsarbejde,